

ТАТАР ТЕЛЕНДӘГЕ МӘКАЛӘЛӘРНЕ ӘЗЕРЛӘУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ
(15.04.2024 яңартылды)

ЭЧТӘЛЕК

- I. Журналга бирелә торган материаллар турында гомуми мәгълүмат
- II. Мәкаләнең формасы
- III. Фәнни дәрәжәләр һәм вазифаларның тәкъдим ителгән тәржемәләре
- IV. Мәкалә текстын әзерләү
- V. Библиографик аппаратны әзерләү кагыйдәләре:
  - «Чыганаclar» исемлеген әзерләү кагыйдәләре
  - «Әдәбият» исемлеген әзерләү кагыйдәләре
  - Referencesны әзерләү кагыйдәләре
- VI. Аннотацияне (автор резюмасын) әзерләү буенча киңәшләр
- VII. Иллюстратив материал
- VIII. График материал

I. Журналга бирелгән материаллар турында гомуми мәгълүмат

1. *Телләр*: журналда татар, рус һәм инглиз телләрендәгә мәкаләләр басыла.
2. *Формат*: материаллар электрон вариантта, MS Word DOC яки DOCX форматында кабул ителә.
3. *Күләм*: 30 меңнән алып 50 мең билгегә кадәр күләмдәгә мәкаләләр кабул ителә (буш урыннар белән бергә). «Яңа китаплар» һәм «Фән дөнъясы яңалыклары» бүлегә өчен 11 мең билгегә кадәр (буш урыннар белән бергә).

II. Мәкаләнең формасы

1. **Блок 1**: мәкалә язылган телдә (татар яки рус телендә) языла. Мәкаләнең исеме (битнең уртасына, юл хәрәфләре белән языла). Автор(лар): (инициаллар, фамилия), битнең сул ягына языла. Автор(лар) турында мәгълүмат: (оешма(лар), шәһәр, ил, электрон почта). Аннотация (автор резюмасы), күләме 200-250 сүз. Ачкыч сүzlәр (6-8 сүз, өтер аша). Ахырда нокта куела. Мәкаләгә сылтама ясау өчен: мәкаләнең библиографик тасвирламасы.

Мәкалә ике яки күбрәк автор тарафыннан язылган очракта, редакция белән хәбәрдә торачак авторның фамилиясе алдыннан йолдызчык билгесе куела.

2. **Блок 2**: инглиз телендә языла. Мәкаләнең исеме (битнең уртасына, баш хәрәфләр белән языла). Автор(лар) (инициаллар, фамилия), битнең сул ягына языла. Аннотация (автор резюмасы), күләме 200–250 сүз. Ачкыч сүzlәр (Keywords) (6–8 сүз, өтер аша).

Мәкаләгә сылтама ясау өчен (For citation): мәкаләнең библиографик тасвирламасы.

3. Блок 3:

Мәкалә тексти.

Рус һәм инглиз телләрендәге фразалар: «Авторлар мәнфәгатьләр конфликты булмавы хакында хәбәр итәләр» («Авторы заявляют об отсутствии конфликта интересов», «The authors declare no relevant conflict of interests»).

Чыганаclar (барлык мәкаләләрдә дә булмаска мөмкин)

Әдәбият

References – роман алфавиты нигезендә язылган татар, рус телләрендәге һәм башка сылтамаclarдан гыйбарәт фәнни әдәбият (Referencesны язу кагыйдәләре белән турында тулырак аста танышырга мөмкин).

Автор(лар) турында рус телендә белешмә: ФИО тулысынча, фәнни дәрәжә, вазифа, оешма(лар), оешма(лар)ның почта адресы(лары) (индекс, урам, йорт, шәһәр, ил); ORCID (<http://orcid/...>), электрон почта.

Автор(лар) турында инглиз телендә белешмә: ФИО тулысынча, фәнни дәрәжә, вазифа, оешма(лар), оешма(лар)ның почта адресы(лары) (индекс, урам, йорт, шәһәр, ил); ORCID (<http://orcid/...>), электрон почта.

Рәхмәт сүзләре (Acknowledgement).

4. Татар телендәге мәкаләләр өчен: 2 нче блок һәм аның рус телендәге тәржемәсе мәжбүри.

Инглиз телендәге мәкаләләр өчен: 2 нче блок мәжбүри, тик ул рус телендә бирелә.

5. Фәнни әдәбиятка, аналитик докладларга һәм мәкаләләргә сылтамаclar текст эчендәге библиографик сылтамаclar формасында түгәрәк жәяләр эчендә күрсәтелә, анда авторның фамилиясе, хезмәтнең басылып чыккан елы, бит(ләр)е күрсәтелә. Мәсәлән, (Хәкимов, 2016: 244). Библиографик тасвирламада фамилия күрсәтелмәгән очракта, текст эчендәге сылтамада хезмәтнең исемен күрсәтергә кирәк (әгәр исем озын икән, ул очракта, кыскартылып, өч нокта куела; тексттан соң бирелгән исемлектә тулысынча күрсәтелә). Текстта ике автор тарафыннан язылган хезмәткә сылтама ясаган очракта, ике авторның да фамилиясе күрсәтелә. Мәсәлән, (Миргалеев, Пашаоглу, 2014). Өч яки аннан да күбрәк авторлар тарафыннан язылган хезмәткә сылтама ясаганда, беренче авторның фамилиясен күрсәтергә һәм «h.б.» дип, чит ил басмалары булган очракта «et al.» дип язарга кирәк. Мәсәлән, (Иванов h.б. 2019: 15), (Petrov et al. 2012: 403). Текстта бер үк авторның бер үк елда язылган хезмәтләренә сылтама ясаганда, хезмәт басылып чыккан елга а, б, в, хәрәфләрен (чит ил басмалары булган очракта, латин хәрәфләрен - а, в, с) өстәргә кирәк. Мәсәлән, (Хәкимов, 1993а: 23; Хәкимов, 1993б: 32).

III. Фәнни дәрәжәләр һәм вазифаларның тәкъдим ителгән тәржемәләре

Cand. Sc. (Sociology) – фәннәр кандидаты.

Doctor Sc. (Sociology) – фәннәр докторы.

Leading Research Fellow – әйдәп баручы фәнни хезмәткәр.

Chief Research Fellow – баш фәнни хезмәткәр.

Senior Research Fellow – өлкән фәнни хезмәткәр.

Research Fellow – фәнни хезмәткәр.

Junior Research Fellow – кече фәнни хезмәткәр.

Corresponding Member, Академиянең исеме – Фәннәр академиясенең мөхбир әгъзасы.

Member, Академиянең исеме – Фәннәр академиясенең хакыйкый әгъзасы.

Dean / Vice-Dean – декан / декан урынбасары.

Associate Professor – доцент.

IV. Мәкалә текстиң әзерләү тәртибе

1. Кегльнең зурлыгы – 14.

2. Шрифт – Times New Roman.

3. Стил – гадәти.

4. Интервал – бер индле.

5. Кырлар – 2 см.
6. Буш ара (отступ) – 0,8.
7. Искәрмәләр булган очракта, алар астөшермәләрдә, һәрбер биттә яңа нумерация белән куела.
8. Мәкалә текстында куштырнаклар «» күрсәтелә.
9. Тексттагы кыскартулар:
  - гасыр/гасырлар, сан (цифр) янында торган очракта кыскартылалар. Мәсәлән, XIX г., XVII–XVIII гг.
  - текстта беренче тапкыр искә алынганда, оешма, ил, төбәкләрнең тулы исеме, ә кабат кулланылганда кыскартылмасы (аббревиатурасы) бирелә. Мәсәлән, Татар дәүләт гуманитар-педагогика университеты (алга таба – ТДГУ).
  - Архив материалларын бирү өчен түбәндәге кыскартылмалар кулланыла: ф. – фонд, тасв. – тасвирлама, эш – эш, кгз. – кәгазь. Аларны аңлатып язу таләп ителми.

V. Библиографик аппаратны эзерләү тәртибе

Гомуми таләпләр

1. Библиографик исемлекләрдә **бары тик** текстта сылтама ясалган хезмәтләр һәм материаллар гына күрсәтелә.
2. Норматив документларга, статистика материалларына һәм авторларның фамилияләре күрсәтелмәгән материалларга, шулай ук газета мәкаләләренә, интернет-битләргә сытамалар һәрбер битнең астындагы искәрмәләрдә куела, мөрәҗәгать итү датасы языла.
3. Текстта башка чит телләрдән кергән (гарәп, фарсы һ.б.) авыр аңлаешлы сүzlәр булган очракта, аларның тәржемәсе яки аңлатмасы әлеге сүzlәрдән соң куш жәяләр эченә языла, курсив белән күрсәтелә: фазыйләт (*өстенлек*), хәмед (*мактау*) һ.б.
4. Искәрмәләр һәрбер битнең астында бирелә.
5. «Чыганаclar» һәм «Әдәбият» бүлекләрендәге исемлекләр алфавит тәртибдә языла, тәртип саннары күрсәтелми. Башта кириллицада (рус, татар, серб, украин һ.б. телләрдә), аннан соң латин графикасында (инглиз, француз һ.б.) язылган хезмәтләр бирелә.
6. Монографияләренң нәшрият тасвирламалары тулысынча күрсәтелә (шәһәр: нәшрият, ел). Китапның гомуми бит саны күрсәтелми.
7. Журналдан яки жыентыктан алынган мәкаләләренң беренче һәм соңгы битләрен күрсәтү мәжбүри.
8. Фәнни жыентыкларның жаваплы мөхәррирен/мөхәррирләрен яки төзүчесен/төзүчеләрен күрсәтү мәжбүри.
9. Журнал һәм башка вакытлы матбугат басмаларының исемнәре кыскартылмыйча, тулы килеш бирелә.
10. Темага аналитик фәнни күзәтү ясаган материал биргәндә, тулы библиографик исемлекне күрсәтү мәжбүри.
11. «Яңа китаплар» бүлегендәге язмалар өчен «Әдәбият» исемлегендә бәя бирелгән китапның тулы нәшрият тасвирламасы бирелә. «Документлар» һәм «Яңа китаплар» сәхифәләренә караган материалларга әдәбият исемлеге бирелмәскә дә мөмкин.
12. Ике исемлектә бергә барлыгы 50 дән артык булмаган чыганаclтан файдаланырга тәкъдим ителә. Әдәбият исемлегендә үз-үзенә сылтама 10% тан артык булырга тиеш түгел.
13. Библиографик исемлекнең аз күләмле булуы (биштән ким фәнни әдәбиятка сылтама) мәкаләне бастырмаcка сәбәп булырга мөмкин.

«Чыганаclar» исемлеген эзерләү тәртибе

1. «Чыганаclar» исемлегендә архив һәм экспедиция материаллары күрсәтелә.
2. Текстта «Чыганаclar» исемлегенә сытамалар ясау өчен түгәрәк жәяләр эченә куелган «алкушымча» («префикс») (кара: аста) кулланыла.
3. Исемлек «алкушымча» («префикс») һәм чыганаclның кабул ителгән библиографик тасвирламасы ярдәмендә эзерләнә.
4. Алкушымчага таләпләр:

- Архив материаллары өчен сылтама ясалган архивның кабул ителгән кыскартылмасын (ТР ДА, БР МА һ.б.) кулланырга тәкъдим ителә. Мәкаләдән соң «Чыганаclar» бүлегенә кадәр бирелгән «Кыскартылмалар исемлегенә» бүлегендә кыскартылмаларга аңлатма бирергә кирәк.

- Текстта архивның исеме, фонд, тасвирлама, кәгазь күрсәтелә (ТР ДА. 316 ф. 1 тасв. 161 эш. 37-38 кгз.).

- Экспедиция материалларын биргәндә, АЭМ (авторның экспедиция материаллары) аббревиатурасын һәм аларны жыю елын күрсәтергә кирәк. Мәсәлән, (АЭМ 2000).

- Әгәр материалның елы бар икән, ул очракта аны алкушымчада күрсәтергә кирәк.

«Чыганаclar» исемлегеннән мисаллар

Архив документларын тасвирлау

ТР ДА. 316 ф. 1 тасв. 161 эш.

Текстта сылтама шулай куела: (ТР ДА. 316 ф. 1 тасв. 161 эш. 37-38 кгз.), әгәр документ кәгазьнең икенче ягында икән, (ТР ДА. 316 ф. 1 тасв. 161 эш. 37-38 кгз. и.я.) дип бирелә.

Әгәр бер үк фондның төрле эшенә сылтама ясарга туры килсә, шул рәвешле язарга мөмкин:

ТР ДА. 316 ф.

Текстта сылтама болай бирелә: (ТР ДА. 316 ф. 1 тасв. 161 эш. 37-38 кгз.).

Гаилә архивларын тасвирлау

Гобәйдуллин А.Г. Көндәлек (Кульязма) // Гобәйдуллиннар гаиләсе архивы. Казан (мөрәжәгать итү датасы: 08.08.2018).

Текстта сылтама шул рәвешле бирелә: (Гобәйдуллин, 2018: 14).

Экспедиция материалларын тасвирлау

АЭМ 2018 – Авторның Татарстан Республикасы Биектау районында туплаган экспедиция материаллары, 2018 ел, июнь (1, 2 дәфтәрләр).

Текстта сылтама шул рәвешле бирелә: (АЭМ, 2018: Иванова), биредә Иванова – мәгълүмат бирүче.

«Әдәбият» исемлеген төзү кагыйдәләре

1. «Әдәбият» исемлегендә бары тик фәнни хезмәтләр (монографиялар, фәнни жыентыклар, фәнни/академик басмалардагы мәкаләләр һәм бәяләмәләр) күрсәтелә.

2. Язмаларны библиографик тасвирлау: автор (курсив белән), язманың исеме, нәшрият тасвирламасы. Мәкаләнең DOIсы булган очракта, аны күрсәтү мәжбүри.

«Әдәбият» исемлегеннән үрнәкләр

Монографияне тасвирлау

Гаффарова Ф.Ю. «Йолдыз» кабызган Максуди. Казан: Алма-Лит, 2006.

Жыентык мәкаләсен тасвирлау

Фәхредин Р. Мәржани // Мәржани: фәнни-популяр жыентык. Казан: Жыең, 2010. Б. 400–441.

Журнал мәкаләсен тасвирлау

Сәлахова Э.К. Г. Гобәйдуллин хезмәтләрендә «халык», «милләт» төшенчәләре // Историческая этнология. 2022. Т. 7, № 3. С. 457–467. <https://doi.org/10.22378/he.2022-7-3.457-467>

Диссертацияне тасвирлау

Ваһанов Н.Ә. Татар вакытлы матбугатында мәгариф һәм тәрбия мәсьәләләре. Тарих фән. канд. ... дис. Казан, 2006.

Электрон мәкаләне тасвирлау

Сәлахова Э.К. «Касыймия» мэдрәсәсе тарихы // Татарский мир – Дзен. URL: https://dzen.ru/a/ZA-dveCegl_FYTyw?referrer_clid=1400& (мөрәжәгать итү датасы: 16.02.2023).

REFERENCES ИСЕМЛЕГЕН ТӨЗҮ КАГЫЙДЭЛӘРЕ

1. «References» исемлегендә «Әдәбият» исемлегендәге барлык язмалар күрсәтелә. Исемлек инглиз алфавиты нигезендә төзелә.

2. Инглиз телендәге язмаларга библиографик сылтама оригиналда бирелә: авторлар, елы (түгәрәк жәяләр), язманың исеме (курсив белән), басма турында белешмә, битләре (монографияләрнең бит саны күрсәтелми). Чыганакның теле күрсәтелми. Электрон язмаларга мөрәжәгать итү датасы инглиз телендә түгәрәк жәяләр күрсәтелә (accessed: 16.02.2023).

References исемлегеннән инглиз телле язмаларны күрсәтү үрнәкләре:

Монографияне тасвирлау

Tajfel H., Turner J.C. (1986) *The Social Identity Theory of Intergroup Behavior*. In: Worchel S., Austin W.G. (eds) *Psychology of Intergroup Relations*. Chicago: Nelson-Hall: 7–24.

Etzkowitz H. (2008) *The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action*. New York: Routledge. 176 p. Available at: URL: http://mguntur.id/files/ebook/ebook_1605608206_cf742d707b4e0bf22bf3.pdf (accessed: 16.02.2023).

Журнал мәкаләсен тасвирлау

Yurchak A. (2000) Privatize your name: symbolic work in a Post-Soviet linguistic market. *Journal of Sociolinguistics*. No. 4 (3): 406–434.

3. Инглиз телендә булмаган (татар, рус һ.б. телләрдә) монографияга, журнал, жыентык мәкаләләренә, конференция материалларына сылтама транслитерацияләнгән һәм шулай ук тәржемә ителгән өлешләрне үз эченә ала.

4. Татар сүзләренә транслитерация өчен татар теленә 2012 елгы рәсми транслитерация кагыйдәләре кулланыла (<https://cdnstatic.rg.ru/uploads/attachments/73/99/43/pril.pdf>).

Истә тоту мөһим:

- татар текстлары (хезмәт авторының ФИО, журнал яки жыентык исеме) өчен татар хәрәфләрен латин хәрәфләре белән алмаштыру кирәк.
- Том, басманың № инглиз телендә vol., no дип бирелә.
- Referencesta куштырнаклар “” билгесе белән күрсәтелә;
- Шәһәр исемнәре кыскартылмый: М. – Moscow; СПб. – St. Petersburg; Л. – Leningrad; N.Y. – New York һ.б. Шәһәр исемнән соң нәшрият исеме алдыннан ике нокта куела.
- Чит ил авторларының исемнәре оригиналдагыча бирелә. Игътибар итегез: транслитератор Маркс фамилиясен Marks дип язачак (Marx дип үзгәрттергә кирәк); Моссны Moss дип (тиеш: Mauss); Леви-Стросны Levi-Stros дип бирәчәк (тиеш: Lévi-Strauss).

5. Рус телендәге монографиянең библиографик тасвирламасы түбәндәге схема буенча башкарыла: автор (транслитерация), басылып чыккан елы (түгәрәк жәяләр эчендә), исемнең инглиз теленә тәржемәсе (курсив белән; әгәр мәкаләдә булмаса, үзбездән тәржемәне куябыз), басылып чыккан урыны, нәшрият. Монографияне тасвирлаганнан соң чыганакның исеме күрсәтергә кирәк (In Russ.). Нәшрият исеме инглиз теленә тәржемә ителә (Moscow St. Univ. Publ.) яки Publ сүзен кушып транслитерацияләнә. (GEOTAR-Media Publ., Nauka Publ.). Нәшрият исемнәгә һәр сүзгә баш хәрәфләр белән язарга кирәк.

References исемлегеннән рус телендәге монография үрнәге:

Karminskiy A.M., Peresetskiy A.A., Petrov A.E. (2005) *Ratings in Economics: Methods and Practice*. Moscow: Finance and Statistics Publ. (In Russ.)

6. Рус телендәге журнал мәкаләсенең библиографик тасвирламасы түбәндәге схема буенча башкарыла: автор(лар) (транслитерация), басылып чыккан елы (түгәрәк жәяләр эчендә), мәкалә исемнең инглиз теленә тәржемәсе (әгәр мәкаләдә булмаса, үзбездән тәржемәне куябыз), журналының транслитерацияләнгән исеме (курсив белән), журналының инглиз телендәге исеме (квадрат жәяләр белән), нәшрият тасвирламасы (том, номер), битләре. Журналның инглиз

телендәге дәрәс исемен күрсәтү өчен аның рәсми сайтына мөрәжәгать итәргә киңәш итәбез. DOI булган очракта, аны библиографик тасвирламаның ахырында күрсәтергә кирәк. Мәкаләне тасвирлаганнан соң, аның телен күрсәтү таләп ителә (In Russ.). Электрон язмалардагы чыганаclarга мөрәжәгать итү датасы инглиз телендә түгәрәк жәяләр эчендә языла (accessed: 12.12.2016).

References исемлегенән рус телендәге мәкалә үрнәге:

Baranova V.V., Fedorova K.S. (2020) Regulation of the language landscape in Russian cities: multilingualism and inequality. *Zhurnal issledovaniy sotsial'noy politiki* [The journal of social policy research]. Vol. 18. No. 4: 625–640. (In Russ.) [https://doi.org/ 10.17323/727-0634-2020-18-4-625-640](https://doi.org/10.17323/727-0634-2020-18-4-625-640).

7. *Рус телендәге жьыентык мәкаләсенең* библиографик тасвирламасы: автор(лар) (транслитерация), басылып чыккан елы (түгәрәк жәяләр эчендә), мәкалә исеменең инглиз теленә тәржемәсе (әгәр басылып чыккан жьыентыкта булмаса, үзебезнең тәржемәне куябыз), жьыентык исеменең инглиз теленә тәржемәсе (курсив белән), нәшрият тасвирламасы (том, номер), битләре. Мәкаләнең тасвирламасыннан соң аның телен күрсәтү таләп ителә (In Russ.). “//” урынына “In:” дип языла. Электрон язмалардагы чыганаclarга мөрәжәгать итү датасы инглиз телендә түгәрәк жәяләр эчендә языла (accessed: 2.08.2023). Авторлар һәм мөхәррир рус телендәге исемлектәге кебек үк, туры хәрәфләр белән языла (курсив белән түгел).

References исемлегенән рус телендәге жьыентык яки монографияләрдән алынган мәкаләләргә үрнәкләр:

Dolgova A.P. (2002) To the question of the state of ergonymy in the conditions of bilingualism (on the example of the city of Cheboksary). In: *Onomastics and languages of the Ural-Volga region: Proceedings of the regional conference*. Cheboksary, November 13–14, 1997. Cheboksary: ChGIGN Publ.: 29–37. (In Russ.)

Mkrtchyan N.V. (2012) Problems of Counting the Population of Certain Age Groups during the 2010 Population Census: Reasons for the Deviations of the Received Data from the Expected Ones. In: Denisenko M.B. (eds) *Demographic aspects of socio-economic development*. Vol. 22. Moscow: MAKS Press Publ.: 197-214. (In Russ.)

Golomidova M.V. (2022) Municipal Toponymic Policy and Issues of Urban Toponymy Development. In: *International Round Table “Urbanization and Language Space of the City: New Challenges in the 21st Century”*. Moscow, September 19–20, 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XbhZk6ABjDg&list=PLMlxxldt8fIovwZDnisdSIcU0DLT7A7Na> (accessed: 25.11.22). (In Russ.)

8. *Диссертациянең* библиографик тасвирламасы: авторы (транслитерация), елы (түгәрәк жәяләр эчендә), исеменең инглиз теленә тәржемәсе (булмаган очракта үзебезнең тәржемәне язабыз), урыны. Ахырдан чыганаclarның телен күрсәтергә кирәк (In Russ.), (In Tat.), (In Ital.).

References исемлегенән рус телендәге диссертация үрнәге:

Ismagilova G.Kh. (2011) *Linguistic features of visual and information attributes of the city in the framework of the implementation of the law on the languages of the Republic of Tatarstan*: Dis. cand. philol. sciences. Kazan. (In Russ.)

9. *Татар телендәге монографиянең* библиографик тасвирламасы түбәндәге схема буенча башкарыла: автор (транслитерация), басылып чыккан елы (түгәрәк жәяләр эчендә), исеменең инглиз теленә тәржемәсе (курсив белән; әгәр мәкаләдә булмаса, үзебезнең тәржемәне куябыз), басылып чыккан урыны, нәшрияты. Монографияне тасвирлаганнан соң чыганаclarның исемен күрсәтергә кирәк (In Tat.). Нәшрият исеме инглиз теленә тәржемә ителә (Moscow St. Univ. Publ.) яки Publ сүзен кушып транслитерацияләнә. (GEOTAR-Media Publ., Nauka Publ.). Нәшрият исемендәге һәр сүзне баш хәрәфләр белән язарга кирәк.

References исемлегеннән татар телендәге монография үрнәге:

Gaffarova F.Yu (2002). *Akhmetkhadi Maksudi*. Kazan: Sh. Marjani Institute of History of TAS Publ., 2002. (In Tat.)

10. *Татар телендәге журнал мәкаләсенең* библиографик тасвирламасы түбәндәге схема буенча башкарыла: автор(лар) (транслитерация), басылып чыккан елы (түгәрәк жәяләр эчендә), мәкалә исеменең инглиз теленә тәржемәсе (әгәр мәкаләдә булмаса, үзбездә тәржемәне куябыз), журналның транслитерацияләнгән исеме (курсив белән), журналның инглиз телендәге исеме (квадрат жәяләр белән), нәшрият тасвирламасы (том, номер), битләре. Журналның инглиз телендәге дәрәҗәсе исемен күрсәтү өчен аның рәсми сайтына мөрәҗәгать итәргә киңәш итәбез. DOI булган очракта, аны библиографик тасвирламаның ахырында күрсәтергә кирәк. Мәкаләне тасвирлаганнан соң, аның телен күрсәтү таләп ителә (In Tat.). Электрон язмалардагы чыганаclarга мөрәҗәгать итү датасы инглиз телендә түгәрәк жәяләр эчендә языла (accessed: 12.12.2016).

References исемлегеннән татар телендәге мәкалә үрнәге:

Zinnätullina A.Ä. (2021). School Foundation Ceremony in Memory of Fatima-Farida Nauruzova. *Istoricheskaya etnologiya* [Historical Ethnology]. Vol. 6. No. 2: 302–311. <https://doi.org/10.22378/he.2021-6-2.302-311> (In Tat.)

11. *Татар телендәге җыентык мәкаләсенең яки монографиянең* библиографик тасвирламасы: автор(лар) (транслитерация), басылып чыккан елы (түгәрәк жәяләр эчендә), мәкалә исеменең инглиз теленә тәржемәсе (әгәр басылып чыккан җыентыкта яки монографиядә булмаса, үзбездә тәржемәне куябыз), җыентык яки монография исеменең инглиз теленә тәржемәсе (курсив белән), нәшрият тасвирламасы (том, номер), битләре. Мәкаләнең тасвирламасыннан соң аның телен күрсәтү таләп ителә (In Tat.). “//” урынына “In:” дип языла. Электрон язмалардагы чыганаclarга мөрәҗәгать итү датасы инглиз телендә түгәрәк жәяләр эчендә языла (accessed: 2.08.2023). Авторлар һәм мөхәррир рус телендәге исемлектәге кебек үк, туры хәрәфләр белән языла (курсив белән түгел).

References исемлегеннән татар телендәге җыентык мәкаләләре яки монографияләргә үрнәкләр:

Zinnätullina A.Ä. (2019) Fatyma-Farida Nauruzova and the “Siberia” newspaper. In: Scientific heritage and social activities of the Maksudi brothers. Kazan: Sh.Marjani Institute of History of TAS Publ.: 82–87. (In Tat.)

12. *Диссертациянең* библиографик тасвирламасы: авторы (транслитерация), елы (түгәрәк жәяләр эчендә), исеменең инглиз теленә тәржемәсе (булмаган очракта үзбездә тәржемәне язабыз), урыны. Ахырдан чыганаclarның телен күрсәтергә кирәк (In Russ.), (In Tat.), (In Ital.).

References исемлегеннән татар телендәге диссертация үрнәге:

Möxämmätšin F.M. (2007). Lexico-grammatical features of the newspaper «Nur». Dis. cand. philol. sciences. Kazan. (In Tat.)

VI. Аннотация (автор резюмеси)¹ төзү буенча киңәшләр

Автор резюмесиның төп максатлары һәм бурычлары. Автор резюмеси (АР) күләме буенча зуррак булган мәкаләнең кыска резюмеси. Ул журнал сайтында төп мәкаләдән башка урнаштырыла һәм, нәтиҗәдә, төп мәкаләгә мөрәҗәгать итми дә аңлашылырга тиеш. АР әлеге журнал кәргән Россия һәм чит илләр мәгълүмат системаларында автор турында төп мәгълүмат чыганаclarгы булып тора.

¹ Кириллова О.В. Редакционная подготовка научных журналов для включения в зарубежные индексы цитирования. <http://www.library.fa.ru/files/Kirillova.pdf> (дата обращения: 19.07.2023).

Автор резюмесиның төзелеше, эчтәлеге һәм күләме.

- мәкаләнең төзелешенә туры килгән, андагы төп бүлекләргә: кереш, максат һәм бурычлар, методлар, нәтижәләр/тикшерү, нәтижәләр/йомгакны үз эченә алган АР төзелеше уңышлы дип табыла.
- эшнең нәтижәләре төгәл һәм мәгълүмати булырга тиеш. Төп нәзари (теоретик) һәм эксперименталь нәтижәләр, фактик мәгълүматлар, эш барышында табылган үзара бәйләнешләр һәм закончалыклар китерелергә тиеш. Яңа фәнни нәтижәләргә һәм автор карашы буенча гамәли әһәмияткә ия дип табылган мәгълүматларга өстенлек бирелергә тиеш.
- Нәтижәләрдә мәкаләдә тасвирланган кинәшләр, бәя, тәкъдимнәр, гипотезалар булырга мөмкин.
- мәкалә исемдәге мәгълүмат АР текстында кабатланмаса тиеш.
- АР текстында мәкалә текстындагы аеруча әһәмиятле сүzlәр кулланылырга тиеш. Текст кыска һәм ачык, төгәл, икенчел дәрәжәдәге мәгълүматтан, артык кереш сүzlәрдән, гомуми һәм эчтәлеккә кагылышы булмаган гыйбарәләрдән азат булырга тиеш.

VII. Иллюстратив материал

1. Мәкаләдә яхшы сыйфатлы аклы-каралы һәм төсле рәсемнәр бирергә мөмкин. Һәрбер рәсемне аерым файлда TIF, JPG форматында, 300 dpi дән дә ким булмаган разрешение белән жиберергә кирәк. Мәкаләгә 5кә кадәр рәсем кабул ителә.

2. Авторлар рәсемнәрне текста урнаштыру буенча үзләренең теләкләрен белдерә алалар. Моның өчен текстта: БИРЕДӘ РӘС.1, БИРЕДӘ РӘС.2 дип күрсәтеп барырга кирәк (абзацлар арасындагы аралыкта).

3. Һәрбер рәсемгә мәгълүмати рәсем асты бирелә, аның чыганагы / авторы, иллюстрациянең ясалган вакыты, анда сурәтләнгән чор күрсәтелә. Рәсем асларын аерым файлда исемлек тәртибдә эшләргә һәм мәкалә белән бер үк вакытта редакциягә жиберергә кирәк. График файл ярдәмендә эшләнгән рәсем аслары кабул ителми.

4. Мәкаләгә теркәлгән теләсә кайсы рәсемгә (авторның үз фотографияләреннән башка) **аның хужасы яки авторлык хокукларына ия булган кешенең аларны бастырырга рәсми рөхсәт** булырга тиеш:

- оригиналдан копияләре алынган яки дөүләт яки шәхси архивларда, музейларда саклана торган иллюстрацияләргә файдаланганда, тиешле оешмалардан яки шәхси заттан аны бастырып чыгаруға рөхсәт алырга кирәк. Оешмаларда (дөүләт музейларында, архивларда һ.б.) үзләренең рөхсәт формалары булырга мөмкин. Булмаган очракта автор журнал сайтының «Авторлар өчен» дигән бүлегендә тәкъдим ителгән үрнәктән файдалана ала.

- Музейларда саклана торган экспонатларның фотосурәтләрен файдаланган очракта, әлеге оешмалардан аларны бастырып чыгару өчен рөхсәт алырга кирәк.

- Басылып чыккан китап, журнал яки башка басма яки интернеттан алынган иллюстрацияләргә копияләрен кулланганда аларны кабат бастырып чыгару өчен: а) аларның авторыннан яки авторлык хокукына ия заттан; б) тиешле басмалардан (гадәттә - нәшрият) рөхсәт алырга кирәк.

- Автор рәсемнәрнең авторлыгын яки монарчы авторлык хокукларына ия булган затны ачыкларда, алардан рәсемне бастырып чыгару өчен язма рәвештә рөхсәт алырга җаваплы.

- Танылмаган һәм рөхсәт кәгазьләре булмаган иллюстрацияләр кабул ителми.

VIII. График материал

Таблицалар, графикалар, диаграммалар мәкалә текстына аларга сылтама ясаганнан соң куела. Мәсәлән, (табл.1). Таблицаның, графиканың, диаграмманың исемнән, үлчәү берәмлеген (% , сум һ.б.) һәм мәгълүматның вакытын (гасыр, ел) күрсәтү мәҗбүри.

Үрнөк:

Таблица 1

Татарстан Республикасында катнаш никахларга мөнәсәбәт, 2014 ел, %

Жавап вариантлары	Шөһәр	Авыл
Хуплыйлар	87	70
Битараф	10	28
Жавап бирергә авырсыналар	3	2